

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Impiorum fallaciæ & cavillationes contra divinam Providentiam
evertuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

dum conformiter ad nostram naturam & conditionem, servando omnia jura libertatis creaturæ modo explicato, & magis exponendo Tractatu sequenti, ubi de concordia creatæ libertatis cum divina providentia & prædestinatione, fusè agemus.

§. IV.

Impiorum fallacie & cavillationes contra divinam Providentiam evertuntur.

Objicies primò: In Deo non est sollicitudo: Ergo nec providentia. Patet Consequentiā, quia providentia necessario exigit sollicitudinem de rebus provis. Antecedens autem probatur. Sollicitudo est causa laboris & anxietatis: Deus, cum sit summè beatus, horum non est capax: Ergo nec sollicitudinis.

Respondeo ex D. Thoma hic art. 1. ad 1. in Deo reperiri providentiam, sicut & prudentiam, & scientiam, quantum ad id quod perfectionis & utilitatis est, & secundum quod intelligit, dirigit, & gubernat, seclusis imperfectionibus inquisitionis, consultationis, sollicitudinis &c. Quæ repetuntur in nobis ex imperfectione nostri intellectus. In cuius rei typum vidit Jacob scalam cuius culmen cælum pertingebat, ipsumque Deum scalam innixum: non quòd ex mundi regimine, qui per hanc scalam significatur, quasi fatigatus super eam requiesceret, & vires immitturas reciperet: sed quòd absque ulla turbatione & sollicitudine, totus semper rerum omnium gubernationi incumbat, totusque in hominum salute invigilet. Innixus scala apparet (inquit Augustinus) ut scalam teneat & regat. Inmittitur scala, non ut quiescat, sed ut operis sui, mundi regimini totus incumbere videatur.

Objicies secundo: Ad providentiam perfectissimam, qualis est divina, pertinet fovere & prosequi bonum, & fugare malum: At Deus, cum possit, non fugat malum à creaturis, sed potius illud intendit, vel saltem permittit: Ergo non habet de illis providentiam.

Respondeo cum eodem D. Thoma hic art. 2. ad 2. & 3. contra Gentes cap. 71. aliter judicandum esse de provitore particulari, qui habet curam vel providentiam alicujus rei particularis, & de eo qui habet providentiam universalem. Priore enim fugat mala & defectus rerum de quibus providet, quantum potest: quia sic exigit bonitas & perfectio rei. Secundus verò permittit mala & defectus in aliquibus particularibus, propter bonum totius, ad cuius conservacionem principaliter attendit. Ut enim egregie insinuat idem S. Doctor loco citat. contra Gentes: Multa bona sunt in rebus, quæ nisi mala essent, locum non haberent. Sicut non esset patientia justorum, si non esset malignitas persecutorum; nec esset locus justitie vindicative, si delicta non essent. In rebus etiam naturæ alibus, non esset unius generatio, nisi esset alterius corruptio: Si ergo malum tot aliter ab universitate rerum per divinam providentiam excluderetur, oporteret etiam bonorum multitudinem diminui. Ad id intra: quod si malum à quibusdam partibus universi subtraheretur, multum depriveret perfectionem universi, cuius pulchritudo ex ordinata bonorum & malorum adunatione confurgit, dum mala ex bonis deficientibus proveniunt, & venenex eis quadam bona consequuntur ex providentia gubernantis: sicut & sicut interpositio, facit cantilenam esse suavem.

Tom. I.

A Unde Isaiæ 40. juxta editionem Septuaginta Interpretum dicitur, Deus profert numerosè seculum, id est cum harmonia & concentu providentiæ suavissimo, ut explicat Augustinus Epistolâ 28. subdens: si homo faciendi carminis artifex, novit quas quibus moras vocibus tribuat, ut illud quod canitur decedentibus ac succedentibus sonis, pulcherrimè currat ac transeat: quanto magis Deus, cujus sapientia per quam fecit omnia, longè omnibus artibus præferenda est, nulla in naturis nascentibus & occidentibus temporum spatia, quæ tanquam syllabæ ac verba, ad particulas hujus sæculi pertinent, in hoc labentium rerum tanquam mirabili cantico, vel brevius, vel productius, quàm modulatio præcognita & præfinita deposcit, præterire permittit? Quibus verbis eleganter declarat, defectus tam naturales quàm morales, quas divina providentia permittit in rebus creatis contingere, ad perfectionem, decorem, & pulchritudinem unversi conducere, & ex permixtione bonorum & malorum, mirabilem resultare divinæ providentiæ harmoniam & concentum. Quod etiam lepidè explicat lib. 11. de civit. cap. 18. his verbis: Neque enim Deus ullum non dico Angelorum, sed vel hominum crearet, quem malum futurum esse præscisset, nisi pariter nosset, quibus eos bonorum usibus commodaret, atque ita ordinem seculorum, tanquam pulcherrimum carmen, etiam ex quibusdam antithetis honestaret. Antithetæ enim quæ appellantur, in ornamento elocutionis sunt decentissima, quæ latine appellantur opposita, vel quod expressius dicitur contrapposita. Sicut ergo ista contraria contrariis opposita sermone pulchritudinem reddunt: ita velut quadam non verborum, sed rerum eloquentia, contrariorum oppositione, sæculi pulchritudo componitur. Apertissime hoc positum est in libro Ecclesiastici, hoc modo: Contra bonum malum est, & contra mortem vita: Sic contra pium peccator. Et sic intueri in omnia opera Altissimi bina & bina, unum contra unum. In hac ergo contrariorum combinatione & consociatione, mirum in modum elucet divina sapientia & providentia, quæ res planè dissonas & oppositas, ita conjungit & combinat, ut non contrariæ & dissonæ, sed consonæ & connaturales videantur, ideòque unum sine alio esse nequeat. Sic corpus quodlibet mixtum componitur ex quatuor elementis, inter quæ ignis pugnat contra aquam, aër contra terram. Sic aqua, id est humidum pingue, alit ignem sibi contrarium, ut ait Aristoteles lib. 3. de anima. Sic materia, forma, & privatio, inter se opposita, sunt tria prima physices, & cuiusque rei naturalis principia. Sic picturæ venustas ex umbræ & lucis, diversorumque colorum grata commixtione & temperamento confurgit. Sic Mulices harmonia ex dissonantium vocum consonantia dulcius concinit. Sic demum in Medicina præstantissima pharmaca ex rebus venenatis, inter se congruâ commixtione temperatis, conficiuntur. Unde merito Empedocles litem & amicitiam, sive antipathiam & sympathiam, prima rerum omnium principia constituit, ex quibus cuncta subsistunt. Et Boëtius 4. de consolat. metro 6. elegantissimis versibus docet, quod pulchritudo nitet totius naturæ vultus, ex adventantium concordia discordia, dissimiliumque uniformi difformitate, & quòd plura quæ sunt inter se congrua & pugnantia, vires suas vicissim frangendo, & sese aliquatenus corrupendo, non solum exitio non sunt mundo, sed etiam salutis & ornamento.

B **C** **D** **E**

Hac concordia temporat equis
 Elementa modis, ut pugnantia
 Vicibus cedant humida siccis,
 Iungantq; fidem frigora flammis,
 Pendulus ignis surgat in altum.
 Terræq; graves pondere sidant.
 Iisdem causis vere repenti
 Spirat florifer annus odores,
 Aestas Cererem fervida siccât,
 Hyemem defluus irrigat imber.
 Hæc temperies alit ac profert
 Quidquid vitam spirat in orbe:
 Eadem rapiens condit, & aufert
 Obitu mergens orta supremo.

28. Objicies tertio: Si totum quod in hoc mundo est, curâ & providentiâ, ac sapientiâ Dei regitur: unde proveniunt tot monstrorum horrendi & præter naturam partus, & tot creaturæ homini molesta & perniciose; ut culices, pulices, muscæ, serpentes, venena, & similia?

Tu. cret. Cur genus horrifera profert natura ferarum: Et culices & muscas?

Lib. 3. Ho. cam. cap. 9. Quid inquit Ambrosius) cum utilibus etiam lethalia & perniciosa generantur: cum tritico conium? Quid inter alimenta vite noxium reperitur, & nisi pravissimum fuerit, consuevit saluti nocere: inter alia quoque nutrimenta vite, helleborum deprehenditur; aconita quoque fallunt frequenter & discipiunt colligentem: &c.

29. Respondeo hæc omnia magis divinam providentiam commendare, quam impugnare: nam, ut supra cum D. Thoma dicebamus, quamvis provisor particularis debeat impedire mala & defectus in rebus, provisor tamen universalis debet illa permittere in aliquibus particularibus, ne impediatur bonum universale cujus conservationem principaliter intendit. Unde si aliqua causa contingentes & defectibiles, per accidens, & ex debilitate virtutis activæ, vel ex indispositione materiæ, interdum sint dispositæ ad effectus monstrosos, & præter naturam producendos, non debet illas impedire.

Addo quod, monstra suo modo conducunt ad decorem & pulchritudinem universi, & deserviunt ad manifestandam perfectionem & integritatem aliarum rerum, quæ magis relucet ex ipsorum deformitate: opposita enim juxta se posita magis elucescunt. Idem dicendum est de muscis, culicibus, serpentibus; & aliis animalibus imperfectis: illa enim participant aliquem gradum bonitatis & perfectionis, qui si deesset universo, non esset omnibus modis perfectum. Nam, ut inquit Isidorus, si radas supercilium hominis, parvam rem demis, sed totius corporis ingeris fedritatem. Ita & in universitate creatura est, si exiretum vermiculum naturâ malum dixeris, universæ creatura injuriam facis.

Lib. 1. de sum. mo. bono. cap. 11. Idem docet D. Ambrosius loco citato, his verbis: Singula eorum quæ generantur è terris, specialem quandam rationem habent, quæ pro virili portione complent universæ pulchritudinem creaturæ. Alia ergo esui, alia potui, alia alii nascuntur usui: nihil vacat, nihil inane germinat terra. Quod tibi pukas inutile, aliis utile est; imò ipsum tibi frequenter alio est usu utile: quod escam non adjuvat, medicinam suggerit, & sæpe eadem quæ tibi noxia sunt, aribus aut feris innoxium ministrant pabulum. Denique sturni vescuntur conio, nec fraudi est eis, quoniam qualitate sui corporis, venenum succi leibalis evadunt. Hilleborum autem periti loquuntur etiam esse & alimenta coturnicium, eò quod naturæ ali quodam

A temperamento sui corporis, vim pabuli nocentia vivent.

S. V.

Alia objectio solvitur, & variè assignantur rationes, cur boni & sancti viri mala & infortunia nonnunquam accidunt.

Objicies quarto: Si mundus divinâ providentiâ regitur, cur bonis & sanctis viris, qui sunt Dei amici, & ipsi charissimi, tot mala & infortunia sæpe accidunt? Cur paupertate, miseriis, & arumnis opprimuntur, dum mali & perversti ducunt in bonis dies suos, & honoribus, voluptatibus, ac divitiis affluunt? Quare via impiorum prosperatur, bene est omnibus qui prævaricantur, & iniquè agunt? Jeremia 10. Cur taces devorante tempore justiorum se? Abacuc, 1.

Eadem cogitatio & querimonia olim in mentem Ovidii reberat, dum mortem Tribuli desiebat, & dicebat.

Cum rapiant mala fata bonos, ignoscite faso. Sollicitor nullos esse putare Deo.

Respondeo etiam in tribulationibus justorem mirum in modum divinam relucere providentiam, ut passim docent SS. Patres, variisque & egregias rationes assignant. In primis enim Augustinus ait, quod tribulatio compellit nolentem, erudit ignorantem, custodit virtutem, protegit infirmantem, excitat torpentem, humiliat superbentem, purgat penitentem, coronat innocentem. Subdit Gregorius: Sicut unguenta, nisi commota, realiores latius nesciunt, & sicut aromata fragrantiam suam, non nisi cum incenduntur expandunt: ita sancti viri omne quod de virtutibus redoles, in tribulationibus immotescunt. Addit, quod electi sui ad se pergentibus, Dominus hujus mundi iter asperum facit, hæc dum quisque vite presentis requirit, quasi via amenitate pascitur, magis cum diu pergerit, quam citius pervenire delectet: ne dum oblectatur in via, obliviscatur quod desiderabat in patria. Quod brevius Augustinus his verbis expressit: Ideò Deus felicitatibus terrenis amaritudines miscet, ut illa curatur felicitas, cujus dulcedo non est fallax.

Aliam in Moralibus insinuat Gregorius rationem; ait enim, Electorum desideria dum premuntur adversitate, proficiunt: sicut ignis flatu premitur ut crescat, & unde quasi exinguitur, inde magis roboratur. Unde Hilaritis: Sicut olim crepantibus diluvii fluctibus arca submersa ferebatur, & tandem proceliarum victrix, requievit super montem Armenia: non distari modo Ecclesia, dum exercetur floret, dum opprimitur crescit, dum contemnitur proficit, dum ceditur vincit: palmaeq; instat alitè inclinata relurgit, juxta illud Alciati:

Nititur in pondus palma, & consurgit in altum. Quod magis & premitas, hoc magis tollit onus.

E contra verò prosperitas, teste Chrysostomo, Noverca virtutis est; & animum hominis emollit, frangit, & in legitimitatem ac torporem relolvit. Omnia enim quæ superflua sunt, nocent inquit Seneca, segetes nimia stermit ubertas, rami onere franguntur, ad maturitatem non pervenit nimia succunditas. Idem quoque animus event, quos immoderata prosperitas rumpit, quæ non tantum in aliorum injuriam, sed etiam in suam utuntur.

Denum, ut ait Chrysologus, In adificatiōne templi, omnes lapides prius malleis tundebantur, ne in illorum positione sonitus mallei audirentur, nec in horreo Domini reponitur granum, donec flagellis